

Z HISTORII MUZEUM NARODOWEGO LITWY

Dzieje Muzeum Narodowego Litwy – to zarazem ważny element historii kultury Litwy. Początki tego Muzeum przypadają na dzień 11 maja 1855 r., kiedy to założono w Wilnie Komisję Archeologiczną i Muzeum Starożytności. Jego trzon stanowiła kolekcja historyka kultury Eustachego Tyszkiewicza, na którą składały się monety, medale, dawne atlasy, sztychy, portrety, zbiór rzadkich pamiątek historycznych oraz specjalistyczna biblioteka licząca 3 tysiące tomów. Muzeum zostało umieszczone w Auli Uniwersytetu, zamkniętego po upadku powstania 1831 r. W dniu 29 kwietnia 1856 r. Muzeum otworzyło podwoje dla zwiedzających. Ekspozycja, odzwierciedlająca dzieje Litwy, szybko zyskała dobrą opinię i stała się popularna. Muzeum otrzymywało w darze bardzo cenne zbiory dotyczące historii i kultury Litwy. Co roku osoby prywatne ofiarowywały Muzeum od 1,5 do 4 tysięcy eksponatów. Represje, które nastąpiły po stłumieniu powstania 1863 r., boleśnie dotknęły Muzeum Starożytności. 11 marca 1865 r., na rozkaz generał-gubernatora Wilna M. Murawjewa, utworzono specjalną komisję, która zarekwirowała zbiory Muzeum (około 48 tysięcy zabytków). W ten sposób zakończył się pierwszy okres działalności Muzeum Starożytności (1855–1865). Zbiory obrazujące dzieje Litwy zostały usunięte z ekspozycji i w 1868 r. wywiezione do Muzeum N. Rumiancewa w Moskwie. W oparciu o zbiory biblioteczne Muzeum Starożytności została założona Wileńska Biblioteka Publiczna, a Muzeum, stając się jej częścią, uzyskało status muzeum państwowego. 5 czerwca 1867 r. Wileńska Biblioteka

Publiczna oraz znajdujące się przy niej Muzeum Starożytności zostały otwarte dla zwiedzających. W 1915 r., kiedy do Wilna zbliżała się armia niemiecka, co cenniejsze zbiory historyczne i artystyczne Muzeum Starożytności zostały wywiezione do Rosji.

Rząd V. Mickevičiusa-Kapsukasa w marcu 1919 r. utworzył Komisję Archeologiczną oraz założył Muzeum Historyczno-Etnograficzne w oparciu o kolekcje Muzeum Starożytności i zbiory Litewskiego Towarzystwa Naukowego. Wszystko, co zostało „wywiezione z Litwy z powodu określonej polityki czy wojny”, miało być jej zwrócone. Dyrektorem Muzeum Historyczno-Etnograficznego mianowano Jonasa Basanavičiusa. Zorganizował on przeniesienie zbiorów Muzeum do gmachu klasztoru Bazylianów. W 1920 r. Wilno zajęła Polska i rozpoczęta praca została przerwana. Muzealnikom polskim nie udało się reaktywować działalności Muzeum Starożytności i jego zbiory w 1922 r. zostały przekazane uniwersytetowi, gdzie stanowiły kolekcje Katedr Przyrody i Archeologii. W 1941 r. zbiory przekazano Akademii Nauk; utworzono muzea etnografii i historii. Znany muzealnik, historyk kultury Vincas Žilėnas w 1952 r. połączył oba muzea i odtworzył strukturę Muzeum Starożytności. W okresie „odwilży” politycznej w latach 1954–1960 zakończona została praca rozpoczęta w 1919 r. przez Jonasa Basanavičiusa – założono Muzeum Historii i Etnografii Litwy scalające znaczną część dawnych zbiorów wileńskich. W 1956, 1966 oraz 1967 odzyskano część eksponatów wywiezionych do Rosji. W 1967 r. Muze-

Muzeum Narodowe w Wilnie (fot. A. Minkevičius)

um rozlokowało się w dawnym centrum kształtowania się państwowości Litwy – na terenie zamków wileńskich, w gmachu byłego Nowego Arsenalu. W ten sposób stworzone zostały podwaliny przyszłego Muzeum Narodowego Litwy. Konsekwentna praca ekspedycji archeologicznych, stałe poszukiwania rozproszonych po świecie zbiorów, pozwoliły zgromadzić największe na Litwie muzealne zbiory lituanistyczne.

W 1992 r. zreorganizowano dwa muzea: ateizmu i rewolucji, a ich kolekcje dołączono do zbiorów Muzeum Narodowego Litwy.

Muzeum w latach 1952–1992 działało jako Muzeum Historii i Etnografii Litwy. Natomiast w 1992 r. otrzymało ono nazwę Muzeum Narodowego Litwy, ponieważ odzwierciedla dzieje państwowości Litwy i narodu litewskiego.

W 1989 r. litewskie zabytki archeologiczne były po raz pierwszy eksponowane w zagranicznym muzeum – w Pawii, we Włoszech. Espozycja ta cieszyła się dużym zainteresowaniem specjalistów. W 1992 r. zostały zorganizowane wystawy w muzeach Duisburga i Regensburga, w Niemczech. Zaproszeni do zor-

ganizowania litewskiej wystawy archeologicznej w Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie spodziewamy się, że zakończy się ona sukcesem.

FROM THE HISTORY OF THE NATIONAL MUSEUM OF LITHUANIA

The history of the formation of the National Museum of Lithuania makes up a large part of the history of Lithuanian culture. The beginning of the museum goes back to the Museum of Antiquities founded on May 11, 1855, and the Archaeological Committee in Vilnius. The basis of the Museum consisted of culture historian Eustachy Tyszkiewicz's collection: coins, medals, old atlases, engravings, portraits, historical curiosities and a special library consisting of 3 thousand volumes. The museum settled in the aula of the university which was closed down after the uprising of 1831. The museum was opened to the visitors on April 29, 1856. Its purposeful display reflecting Lithuanian history gained soon a good reputation and became popular. Private persons donated 1.5–4 thousand exhibits yearly. Repressions which follow defeat of the 1863 uprising were painful to the Museum of Antiquities. A special committee formed by Vilnius general governor M.N. Murawjew's order on March 11, 1865 looked over the museum's collections (about 48 thousand items). In this way the first period of activity (1855–1865) of the Museum of Antiquity came to the end. Exhibits related to the Lithuanian history were selected, removed from the display and taken away in 1868 to the N. Rumiancev's Museum in Moscow. The museum's library served as a basis for the Vilnius Public Library. The Museum of Antiquities became a state museum, part of the library. The Vilnius Public Library and the Museum of Antiquities were opened to visitors on June 5, 1867. In 1915, when the German army was approaching Vilnius, more significant items of culture and art from the Museum of Antiquities were taken away to Russia.

In March of 1919 V. Mickevičius-Kapsukas government set up the Archaeological Committee and the Historical-Ethnographic Museum, based on the collections of the Museum of Antiquities and the Lithuanian Scientific Society. All exhibits taken away from Lithuania "for the sake of a certain policy or war", had to be returned. Jonas Basanavičius, appointed as director of the Historical-Ethnographic Museum, arranged the transfer of the collections to the premises of the Basilian monastery. In 1920 Vilnius was occupied by Poland, and the work was ceased. Polish museum workers failed to revive the Museum of Antiquities, and in 1922 the collections were given to the university, where they functioned as separate museums at appropriate departments (Natural, Archaeological). The collections were given to the Academy of Sciences, the Ethnographic and Historical Museums were formed in 1941. Outstanding museum worker, culture historian Vincas Žilėnas united both museums in 1952 and succeeded in reconstructing the structure of the Museum of Antiquities. In the period of political liberalization in 1954–1960 the work started by Jonas Basanavičius in 1919 was finished: the Lithuanian Historical and Ethnographic Museum was formed by joining a significant part of the old Vilnius collections. The part of the exhibits taken away to Russia was returned in 1956, 1966, 1967. In 1967 the museum settled in the centre of Lithuanian state, in the territory of Vilnius castles, in the former building of the New Arsenal. Thus the foundations were laid for the formation of the National Museum of Lithuania. Consistent work of expeditions, a regular search for the scattered collections enabled to assemble the largest Lithuanian museum collection.

The museum reconstructed the ideological museums of Atheism and Revolution in 1992. Their collections were organically absorbed by the museum's collections, and the formation of the National Museum of Lithuania was finished.

In 1952–1992 the museum was called the Lithuanian Historical and Ethnographic Museum. The museum was named the National Museum of Lithuania in 1992 because the museum stores the main collections reflecting the Lithuanian state history.

Lithuanian archaeological exhibits were first presented abroad in Pavia (Italy) in 1989 and received a great attention of specialists. Next exhibitions took place in museums in Duisburg and Regensburg (Germany) in 1992. We hope that this presentation in the State Archaeological Museum in Warsaw will be following success of the exhibition.